

Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zekâya İlişkin Liderlik Düzeyleri*

Nursing Students' Emotional Intelligence About Leadership Levels

İD KADRİYE ÖZKOL KILIÇ*
İD YETER KURT**
İD ESRA ÇAYLAK ALTUN***
İD ÇİĞDEM TORUN KILIÇ****
İD HAVVA ÖZTÜRK*****

- * Bu çalışma, 1. Uluslararası Hemşirelik ve İnovasyon Kongresi, 14-15 Aralık 2018, İstanbul'da sözel bildiri (özet) olarak sunulmuştur.

Cite this article as: Özkol Kılıç K, Kurt Y, Çaylak Altun E, Torun Kılıç Ç, Öztürk H. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâya ilişkin liderlik düzeyleri. HEAD. 2019;16(3):198-204.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan alınmıştır (16.04.2018, 24237859-239).
Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmaya katılan öğrencilerden bilgilendirilmiş yazılı onam alınmıştır.
Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.
Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almamışlardır.
© Telif Hakkı 2019 Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi (SANERC).
Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayımlanmaktadır.
© Copyright 2019 by Koç University School of Nursing Semahat Arsel Nursing Education and Research Center (SANERC). This Journal published by Logos Medical Publishing.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Karadeniz Technical University Faculty of Medicine Clinical Research Ethics Committee (16.04.2018, 24237859-239).
Informed Consent: Written informed consent was obtained from students who participated in this study.
Peer-review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.
Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

ÖZ

Amaç: Çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekaya ilişkin liderlik düzeylerinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki bu araştırma hemşirelik bölümünde okuyan 417 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, bilgi formu ve Duygusal Zekâ Öğrenci Liderliği Ölçeği kullanılarak toplanmış; veriler tanımlayıcı, parametrik ve nonparametrik testler ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin %51.1'i 21 yaş ve üstünde, %82.3'ü kız ve %74.3'ünün ailesi demokratiktir. %31.9'u dördüncü sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin duygusal zekâ liderliği ölçeği toplam puanı 3.73 ± 0.50 'dir. Kız, ikinci ve son sınıfta okuyan, akademik not ortalaması 3.00 üstünde, aileleri demokratik, hemşirelik okumaktan memnun olan ve liderlik ile ilgili eğitime/toplantıya katılan öğrencilerin duygusal zekâ liderliği toplam puanının daha yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$).

Sonuç: Genel olarak hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka liderlik düzeyi yüksektir. Ancak okullarda erkek, ailesi otokratik, birinci ve üçüncü sınıfta okuyan, akademik not ortalaması düşük, hemşirelik okumaktan memnun olmayan öğrencilerin duygusal zeka liderliği geliştirmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Duygusal zeka; hemşirelik; liderlik; öğrenciler.

ABSTRACT

Aim: This study aimed to examine the levels of emotional intelligence and leadership in nursing students.

Methods: This descriptive and cross-sectional study was conducted with 417 students who studied at a nursing school. The data were gathered using an information form and the Emotionally Intelligent Student Leadership Scale and were analyzed with descriptive, parametric and nonparametric tests.

Results: Of the students, 51.1% were 21 years of age or older, 82.3% were female, and 74.3% came from democratic families. Of the students, 31.9% were fourth-year students. Students' total score on the Emotionally Intelligent Leadership Scale was 3.73 ± 0.50 . The scale scores of those students who were female, attended second and final years, had an academic grade over 3.00, had democratic families, were pleased with studying at nursing school and participated in meeting/training about leadership were higher, and these results were found to be statistically significant ($p < 0.05$).

Conclusion: Generally, the levels of emotional intelligence leadership found in the nursing students were high. However, regulations should be made to improve the emotional intelligence leadership of nursing students who are male, studied in the first or third years, came from an autocratic family, had a low academic grade point average and were not satisfied with studying at nursing school.

Keywords: Emotional intelligence; nursing; leadership; students.

* K Özkol Kılıç, Arş. Gör.
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Kadriye Özkol Kılıç, Arş. Gör., KTÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü Üniversite Mah. Farabi Cad. No: 88 61080 Trabzon
Tel: 0 462 377 89 88 Faks: 0 462 230 04 75
e-posta: kadriyeozkol@gmail.com

** Y Kurt, Arş. Gör. Dr.
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
e-posta: ykurt6161@hotmail.com

*** E Çaylak Altun, Arş. Gör. Dr.
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat
e-posta: esracaylak86@gmail.com

**** Ç, Torun Kılıç, Arş. Gör.
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
e-posta: cigdemtorunkilic@gmail.com

***** H, Öztürk, Prof. Dr.
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
e-posta: havvaozturk@hotmail.com

Duygusal zekâ, liderlikte büyük önem taşımaktadır. Liderlik diğerlerinin işlerini etkili ve verimli uygulamalarını sağlar. Liderlerin bireysel ve sosyal yetkinliklerinde meydana gelen eksiklik herkesin performansını ve motivasyonunu düşürür, zaman kaybına neden olur, bağlılığı yıpratır. Bu yüzden güçlü ve başarılı liderler bilişsel zekânın yanı sıra duygusal zekâyı da sahiptirler.⁽¹⁾ Ayrıca duygusal zekânın her yaşta geliştirilebilir olması başarıya erişmek isteyen liderler için büyük bir fırsattır.⁽²⁾ Bu doğrultuda iyi liderlerin kendi duygularını ve başkalarının duygularını iyi anlamaları ve başkalarıyla etkileşim durumundayken kendi duygularını düzenleyebilmeleri gerekir.⁽³⁾

Hemşirelerin bakım verirken terapötik ilişkide bulunabilmeleri, hastaların fizyolojik ve duygusal gereksinimlerini karşılayabilmeleri adına bireysel ve mesleki yaşamda başarının temeli olan duygusal zekâ düzeylerinin gelişmiş olması önemlidir.⁽⁴⁻⁶⁾ Kişilerin duygularının farkında olması ve duygularını doğru yönetmesine katkıda bulunan duygusal zekâ becerisi, hemşirelerin hastalarına bakım verirken kurdukları iletişime, bakım verici davranışlarına bu doğrultuda da bakımın kalitesine etki etmektedir.⁽⁵⁾ Bu bağlamda çağımızda, özellikle sağlık hizmetlerinde görülen hızlı değişim, gelişim ve dönüşümün bir sonucu olarak verilen sağlık hizmetlerinin kalitesi, verimliliği ve maliyet etkin bakım sunmada lider niteliklerini barındıran yöneticilere ve çalıştıkları ortamlarda değişim ve pozitif yönde farklılık yaratabilecek hemşirelere gereksinim duyulmaktadır.⁽⁷⁾ Bu durumun sağlanabilmesi için hemşirelik lisans eğitiminde liderlik ve duygusal zekâ kavramlarının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.⁽⁸⁾ Bu noktada devreye duygusal zekâ öğrenci liderliği kavramı girmektedir. Bu kavram Allen ve ark.⁽⁹⁾ tarafından duygusal zekâ ile liderlik alanlarında çalışmaları, modelleri ve teorileri birleştirilerek altyapısı oluşturulmuş, liderlik ve duygusal zekâ kavramlarını birleştiren bir teoridir. Duygusal zekâ liderlik teorisi, duygusal zekânın etkili liderlik için bir temel olduğunu ileri sürer.⁽⁹⁾ Bu doğrultuda ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğrenci hemşirelerin duygusal zekâ düzeyleri ile etkileyen faktörleri^(4,6,10-13) ve liderlik davranışlarını⁽¹⁴⁾ ayrı ayrı inceleyen çalışmalar vardır. Bu çalışmalarda, çoğunlukla hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde duygusal zekâ düzeylerine sahip oldukları saptanmıştır. Bununla birlikte, hemşirelik öğrencilerinin liderlik düzeyi ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendiren iki çalışmaya rastlanmıştır. Birinde öğrencilerin görev odaklı liderlikleri ve duygusal zekâları arasında küçük ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır.⁽⁸⁾ Diğerinde ise erkek hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ ile liderlik davranışları arasındaki ilişki anlamlı pozitif yönde bulunmuştur.⁽¹⁵⁾ Ayrıca duygusal zekâ ve liderliği aynı anda değerlendiren Koçyigit ve Karadağ'ın⁽¹⁶⁾ çalışmasında ise öğrencilerin duygusal zekâ liderlik düzeylerinin değerlendirilmesine yönelik bir ölçek geliştirilmiş, ölçek geçerli ve güvenilir bulunmuştur. Bu ölçek ile ya da benzer ölçeklerle öğrencilerin duygusal zekâ ile liderlik düzeyinin bir arada değerlendirilmesi kişiler arası ilişkilerin ve empati duygusunun ve emeğin yoğun olduğu hemşirelik hizmetlerinde eğitim alan hemşirelik öğrencileri için önemlidir. Çünkü ayrı ayrı yapılan çalışmalarda duygusal zekâ ve liderlik hemşirelik öğrencilerinin problem çözme⁽¹⁷⁾, empati⁽¹⁸⁾, ileti-

şim⁽¹⁹⁾, ekip çalışması⁽²⁰⁾ ve güdülenme düzeylerini⁽¹⁴⁾ olumlu yönde etkilemektedir. Bu doğrultuda duygusal zekâ liderlik düzeyi yüksek potansiyele sahip öğrenci hemşirelerin belirlenerek değerlendirilmesi, bu öğrencilerin desteklenmesi önemlidir.

Amaç

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâyı ilişkin liderlik düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâyı ilişkin liderlik düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapıldığı için tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde 2017-2018 tarihleri arasında kayıtlı olan 786 öğrenci hemşire oluştururken, örneklem seçimi yapılmamıştır. Evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır ve çalışma okula devam eden, araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 417 (%53) öğrenci ile yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Veriler, öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik bilgi formu ve duygusal zekâyı ilişkin liderlik düzeylerini belirlemeye yönelik "Duygusal Zekâ Öğrenci Liderliği Ölçeği" ile toplanmıştır.

Bilgi Formu: Öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, mezun olunan okul, ailenin aylık gelirinin yeterliliği, aile tutumu, sınıfı, akademik not ortalaması, hemşirelik okumaktan memnun olma ile duygusal zekâ ve liderlik ile ilgili bir eğitime/toplantıya katılma durumuna ilişkin 10 soru yer almaktadır.

Duygusal Zekâ Öğrenci Liderliği Ölçeği: Duygusal zekâ öğrenci liderliği Allen ve ark.⁽⁹⁾ tarafından duygusal zekâ ve liderlik çalışmaları entegre edilerek altyapısı oluşturulan liderlik ve duygusal zekâ kavramlarını birleştiren bir teoridir. Teori 3 temel boyut ve 21 alt boyut içermektedir. Bağlam temel boyutu çevresel farkındalık ve grup idraki; kendi temel boyutu duygusal kendi/benlik algısı, dürüst öz-algı, sağlıklı özsayıgı, duygusal öz-kontrol, otantiklik, esneklik, başarı, iyimserlik ve inisiyatif; diğerleri temel boyutu empati, vatandaşlık, ilham, etki, koçluk, değişim birimi, çatışma yönetimi ilişkiler geliştirebilme, takım çalışması, farklılıklardan fayda sağlama alt boyutlarından oluşmaktadır. Koçyigit ve Karadağ⁽¹⁶⁾ ise Allen ve ark.⁽⁹⁾'nın teorisine dayanarak ölçek geliştirme çalışması yapmışlardır. Bu çalışma, teorik olarak öngörülen bu 21 alt boyuttan 3 alt boyutu dışarıda bırakırken, 7 alt boyutu da ilişkili olabilecek diğer alt boyutlarla birleştirmiştir. Ölçek "vatandaşlık (6 madde)", "duygusal farkındalık (5 madde)",

“ilham (4 madde)”, “ilişki kurabilme (5 madde)”, “bağlam (5 madde)”, “iletişim (4 madde)”, “farklılıklar üzerine bina (3 madde)”, “çatışma yönetimi (3 madde)”, “olumlu motivasyon (3 madde)”, “empati (2 madde)” ve “esneklik (2 madde)” şeklinde isimlendirilen 11 faktör ve 42 maddeden oluşmaktadır ve güvenilirlik katsayısı Cronbach Alpha 0.91 olarak belirlenmiştir. Yürütülen araştırmada ise Cronbach Alpha 0.94 olarak belirlenmiştir. Beşli Likert tipindeki ölçek, 1= Hiçbir zaman, 2= Ender olarak, 3= Bazen, 4= Çoğunlukla, 5= Her zaman şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 210, minimum puan 42’dir. Ancak ölçek, ölçek puanının madde sayısına bölünmesi ile alınan puan ortalaması üzerinden değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, ölçek toplamından ve alt boyutlarından alınan puanlar 1 ile 5 arasında ve 1.00- 1.79 arası “çok düşük”, 1.80- 2.59 arası “düşük”, 2.60- 3.39 “arası orta”, 3.40-4.19 arası yüksek, 4.20- 5.00 arası çok yüksek olarak değerlendirilmektedir.⁽²¹⁾

Verilerin Toplanma Süreci

Kurum ve Etik Kurul izinleri ile çalışmaya katılımda gönüllü olan öğrencilerden onam alındıktan sonra bilgi formu ve ölçek öğrencilerle yüz yüze görüşülerek araştırmacılar tarafından elden dağıtılıp 30 Nisan-24 Mayıs 2018 tarihleri arasında toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Öğrencilerin demografik özelliklerini tanımlamak için sayı, yüzde, ortalama kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterme durumunu saptamak için Kolmogorov-Smirnov testleri uygulanmıştır. Ve veriler normal dağılım gösterdiğinde parametrik (ANOVA ve t testi), göstermediğinde nonparametrik (Kruskall Wallis testi ve Mann Whitney-U testi) testler kullanılmıştır. Öğrencilerin demografik özellikleri ile ölçek puanlarını karşılaştırırken, ANOVA, Kruskall Wallis testi, t testi, Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Yasal İzni ve Etik Kurul Onayı

Araştırmanın uygulanabilmesi için KTÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından 19.02.2018 tarihinde yazılı izin alınmıştır. Ayrıca Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığından 16.04.2018 tarihinde 24237859-239 sayılı yazı ile izin alınmıştır. Duygusal Zekâ Öğrenci Liderliği Ölçeği’nin araştırmada kullanılabilmesi için Mehmet Koçyigit’ten 28.01.2018 tarihinde e-posta yoluyla izin alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, yalnızca bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin görüşleri ile sınırlıdır.

Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %51.1’i 21 yaş ve üstüdür. Yüzde 82.3’ü kızdır ve %81.3’ü Fen-Anadolu Lisesi mezunudur. Yüzde 75.5’inin gelir durumu yeterlidir ve %74.3’ünün ailesi onlara demokratik olarak davranmaktadır. Öğrencilerin %31.9’u dördüncü sınıfta okumaktadır. Yüzde 57.1’i 3.00 üzerinde akademik not ortalamasına sahiptir. Yüzde 66.2’si hemşirelik okumaktan memnundur. Yüzde 96.6’sı duygusal zekâ ve %80.3’ü liderlik ile ilgili bir eğitime/toplantıya katılmamıştır.

Öğrenci hemşirelerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği toplam puanı 3.73±0.50 (Min:1.90, Max:5.00)’dir. Alt boyut puanları ise vatandaşlık için 4.18±0.61 (Min:1.00, Max:5.00), duyuşsal farkındalık için 4.11±0.68 (Min:1.00, Max:5.00), ilham için 3.33± 0.87 (Min:1.00, Max:5.00), ilişki kurabilme için 3.65±0.71 (Min:1.40, Max:5.00), bağlam için 3.39±0.78 (Min:1.00, Max:5.00), iletişim için 3.40±0.77 (Min:1.00, Max:5.00), farklılıklar üzerine bina için 3.72±0.82 (Min:1.00, Max:5.00), çatışma yönetimi için 3.78±0.73 (Min:1.00, Max:5.00), olumlu motivasyon için 3.94±0.74 (Min:1.00, Max:5.00), empati için 3.65±0.74 (Min:1.00, Max:5.00) ve esneklik için 3.71±0.82 (Min:1.50, Max:5.00)’dir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrenci Hemşirelerin Duygusal Zekâ Öğrenci Liderliği Ölçeği ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları (N=417)

Duygusal Zekâ Öğrenci Liderliği Ölçeği	Ort.	SS	Min.	Max.
Vatandaşlık	4.18	0.61	1.00	5.00
Duyuşsal farkındalık	4.11	0.68	1.00	5.00
İlham	3.33	0.87	1.00	5.00
İlişki kurabilme	3.65	0.71	1.40	5.00
Bağlam	3.39	0.78	1.00	5.00
İletişim	3.40	0.77	1.00	5.00
Farklılıklar üzerine bina	3.72	0.82	1.00	5.00
Çatışma yönetimi	3.78	0.73	1.00	5.00
Olumlu motivasyon	3.94	0.74	1.00	5.00
Empati	3.65	0.74	1.00	5.00
Esneklik	3.71	0.82	1.50	5.00
Ölçek Toplamı	3.73	0.50	1.90	5.00

Öğrencilerin cinsiyetleri ile duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeğinin puan ortalamaları karşılaştırıldığında, kız öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği toplam (t=2.282; p=0.023) ve vatandaşlık (MWU=9092.5; p=0.000) alt boyut puan ortalamalarının erkek öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile duyuşsal farkındalık, ilham, ilişki kurabilme, bağlam, iletişim, farklılıklar üzerine bina, çatışma yönetimi, olumlu motivasyon, empati ve esneklik alt boyut puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05) (Tablo 2).

Öğrencilerin yaşları ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldı-

Tablo 2. Öğrenci Hemşirelerin Demografik Özellikleri ile Duyusal Zekâ Öğrenci Liderliği Puanlarının Karşılaştırılması (N=417)

Öğrencilerin Demografik Özellikleri	n	Ölçek Toplamı	
Cinsiyet		Ort.	SS
Kız	343	3.76	0.49
Erkek	74	3.61	0.55
t test=		2.282	
p =		0.023*	
Aile Tutumu		Ort.	SS
Demokratik (a)	310	3.77	0.49
Tutarsız (b)	18	3.71	0.54
Otoriter(c)	47	3.49	0.55
Aşın koruyucu(d)	42	3.70	0.47
F =		4.365	
p =		0.005**	
Bonferroni		a>c	
Sınıf		Ort.	SS
1. Sınıf (e)	105	3.67	0.52
2. Sınıf (f)	96	3.80	0.46
3. Sınıf (g)	83	3.60	0.45
4. Sınıf (h)	133	3.81	0.53
F =		4.094	
p =		0.007**	
Bonferroni		f, h>g	
Akademik not ortalaması		Ort.	SS
≤ 3.00	179	3.62	0.51
> 3.00	238	3.82	0.48
t test=		-3.935	
p =		0.000***	
Hemşirelik okumaktan memnuniyet		Ort.	SS
Evet	276	3.77	0.50
Hayır	141	3.65	0.50
t test=		2.298	
p =		0.022*	
Liderlik ile ilgili eğitime/toplantıya katılma durumu		Ort.	SS
Evet	82	3.87	0.51
Hayır	335	3.70	0.50
t test=		2.830	
p =		0.005**	

t: Bağımsız gruplarda t testi, F: Tek yönlü varyans analizi (ANOVA), *p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

ğında, 21 yaş ve üstünde olan öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği ilham alt boyut puan ortalamalarının 20 yaş ve altında olan öğrencilerden yüksek olması istatistiksel ola-

rak anlamlıdır (MWU=18563.0; p=0.010). Öğrencilerin yaşları ile ölçek toplam, vatandaşlık, duygusal farkındalık, ilişki kurabilme, bağlam, iletişim, farklılıklar üzerine bina, çatışma yönetimi, olumlu motivasyon, empati ve esneklik puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Öğrencilerin mezun oldukları okul ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, Fen-Anadolu Lisesi mezunu olan öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeğinin farklılıklar üzerine bina alt boyut puan ortalamalarının diğer liselerden mezun olan öğrencilerden yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır (MWU=11057.5; p=0.022). Öğrencilerin mezun oldukları lise ile ölçek toplam, vatandaşlık, duygusal farkındalık, ilham, ilişki kurabilme, bağlam, iletişim, çatışma yönetimi, olumlu motivasyon, empati ve esneklik puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Öğrencilerin ailelerinin tutumları ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, ailelerinin tutumlarını demokratik olarak tanımlayan öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği toplam (F=4.365; p=0.005) ile vatandaşlık (X²KW=9.711; p=0.021), ilişki kurabilme (X²KW=7.953; p=0.047), olumlu motivasyon (X²KW=8.296; p=0.040) ve empati (X²KW=7.935; p=0.047) alt boyut puan ortalamalarının ailelerinin tutumlarını otokratik olarak tanımlayan öğrencilerden yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ailelerinin tutumlarını demokratik ve tutarsız olarak tanımlayan öğrencilerin duygusal farkındalık alt boyut puan ortalamalarının ailelerinin tutumlarını otokratik olarak tanımlayan öğrencilerden yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (X²KW=17.846; p=0.000). Öğrencilerin ailelerinin tutumları ile ilham, bağlam, iletişim, farklılıklar üzerine bina, çatışma yönetimi ve esneklik alt boyut puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (p>0.05) (Tablo 2).

Öğrencilerin sınıfları ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği toplam puan ortalamalarının (F=4.094; p=0.007) üçüncü ile ilham (X²KW=13.190; p=0.004) ve ilişki kurabilme alt boyut puan ortalamalarının (F=5.430; p=0.001) birinci ve üçüncü, bağlam alt boyut puan ortalamalarının (F=2.697; p=0.046) birinci ve iletişim alt boyut puan ortalamalarının (F=6.111; p=0.000) üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerden yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İkinci sınıfta okuyan öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği toplam (F=4.094; p=0.007) ile ilişki kurabilme (F=5.430; p=0.001) ve iletişim (F=6.111; p=0.000) alt boyut puan ortalamalarının üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerden yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin sınıfları ile vatandaşlık, duygusal farkındalık, farklılıklar üzerine bina, çatışma yönetimi, olumlu motivasyon, empati ve esneklik alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (p>0.05) (Tablo 2).

Öğrencilerin akademik not ortalamaları ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, 3.00 üstünde olan öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği toplam ($t=-3.935$; $p=0.000$) ile vatandaşlık (MWU=14982.0; $p=0.000$), duyuşsal farkındalık (MWU=18194.0; $p=0.010$), ilham (MWU=18358.0; $p=0.015$), ilişki kurabilme ($t=-2.083$; $p=0.038$), bağlam (MWU=16325.5; $p=0.000$), iletişim (MWU=18617.5; $p=0.027$), çatışma yönetimi (MWU=18319.5; $p=0.012$) ve olumlu motivasyon (MWU=18170.5; $p=0.009$) alt boyut puan ortalamalarının 3.00 ve altında olan öğrencilerden yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Öğrencilerin akademik not ortalamaları ile farklılıklar üzerine bina, empati ve esneklik puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 2).

Öğrencilerin hemşirelik okumaktan memnun olma durumları ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, hemşirelik okumaktan memnun olan öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği toplam ($t=2.298$; $p=0.022$) ile vatandaşlık (MWU=17163.5; $p=0.048$), duyuşsal farkındalık (MWU=17062.0; $p=0.038$), ilham (MWU=16250.5; $p=0.006$), ilişki kurabilme (MWU=16401.0; $p=0.008$), çatışma yönetimi (MWU=16897.0; $p=0.024$) ve olumlu motivasyon (MWU=16763.0; $p=0.019$) alt boyut puan ortalamalarının hemşirelik okumaktan memnun olmayan öğrencilerden yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Öğrencilerin hemşirelik okumaktan memnun olma durumları ile bağlam, iletişim, farklılıklar üzerine bina, empati ve esneklik puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 2).

Öğrencilerin liderlik ile ilgili eğitime/toplantıya katılma durumu ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, liderlik ile ilgili eğitime/toplantıya katılan öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği toplam ($t=2.830$; $p=0.005$) ile duyuşsal farkındalık (MWU=11291.5; $p=0.012$), ilham (MWU=11578.0; $p=0.027$), iletişim (MWU=10318.5; $p=0.000$) ve olumlu motivasyon (MWU=11286.5; $p=0.011$) alt boyut puan ortalamalarının liderlik ile ilgili eğitime/toplantıya katılmayan öğrencilerden yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Öğrencilerin liderlik ile ilgili eğitime/toplantıya katılma durumları ile vatandaşlık, ilişki kurabilme, bağlam, farklılıklar üzerine bina, çatışma yönetimi, empati ve esneklik puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 2).

Öğrencilerin gelir ve duygusal zekâ ile ilgili eğitime/toplantıya katılma durumu ile duygusal zekâ öğrenci liderliği ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tartışma

Günümüzde duygusal zekâ ve liderlik kavramı önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü hem kendinin hem de başkalarının duygularının farkında olan, kendini motive edebilen, ilişkileri yürütme becerilerine sahip bir başka

söylemle duygusal zekâ^(4,22,23) düzeyi yüksek liderlere gereksinim vardır. Bu durum hemşirelik grubu içinde geçerlidir. Çünkü liderlik ve duygusal zekâ düzeyi yüksek hemşireler, hasta bakımı ve kurumsal çıktıları pozitif yönde doğrudan etkilemektedir.⁽⁸⁾ Hemşirelikte duygusal zekâya ilişkin liderliğin teşvik edilmesi ile yüksek kalitede ve etkili bakım sağlanabilecektir. Hemşirelerin bu beceri ve özellikleri eğitimleri sırasında ve sonrasında öğrendikleri düşünüldüğünde, lisans ve sürekli eğitim programları içerisinde duygusal zekâ ve liderlik becerilerine yer verilmesi, duygusal zekâ ve liderlik becerilerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.^(8,24) Bu doğrultuda hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâya ilişkin liderlik düzeylerinin değerlendirilmesine yönelik bu çalışmada, çoğunluğu kız, 21 yaş ve üstünde, Fen-Anadolu Lisesi mezunu, ailesi demokratik ve hemşirelik okumaktan memnun olan öğrencilerin duygusal zekâ liderlik düzeyi yüksek bulunmuştur. Bu durum, gelecekte hemşirelik mesleğini icra edecek olan öğrencilerin koşulları yönetme becerilerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda konuya ilişkin çalışmalar incelendiğinde, eczacılık öğrencileri ile yürütülen bir çalışmada öğrencilerin duygusal zekâ liderlik düzeyi orta seviyede bulunmuştur.⁽²⁵⁾

Çalışmamızda öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderliğinin alt boyutlarına ilişkin düzeyleri değerlendirildiğinde ise vatandaşlık, duyuşsal farkındalık, ilişki kurabilme, iletişim, farklılıklar üzerine bina, çatışma yönetimi, olumlu motivasyon, empati ve esneklik alt boyut düzeylerinin yüksek olduğu, ilham ve bağlam alt boyutlarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu durum öğrencilerin ikna kabiliyetinin ve kişiler arası ilişkilerinin güçlü, duygularının ve güçlü yönlerinin farkında, sorumluluk sahibi, değişimlere ve farklılıklara açık, empati kurabilen, iyimser, güvenilir ve sorunları fark edip çözebilen bireyler olduğunu, dolayısıyla göreve başladıklarında hemşirelik mesleğini daha da ileriye götüreceğini düşündürmüştür. Ancak öğrencilerin ilham ve bağlam boyutu ele alındığında, öğrencilerin sınıf ve okula olan bağlılıklarının, ayrıca sınıf arkadaşlarına verecekleri desteğin ve motivasyonlarının artırılması gerektiği görülmüştür. Bunun için öğrencilerin eğitimleri sırasında takım çalışmalarının ya da grup çalışmalarının yaptırılması yararlı olabilir.

Bunların yanı sıra öğrencilerin duygusal zekâ liderlik boyutlarını etkileyen demografik özellikleri değerlendirildiğinde, kız öğrencilerin özellikle vatandaşlık alt boyutu üzere duygusal zekâ liderlik düzeyi erkek öğrencilerden yüksek olarak saptanmıştır. Vatandaşlık boyutunun içeriği ele alındığında, bu durum kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre görev ve sorumluluklarına karşı daha duyarlı davranmasından kaynaklanabilir. Ayrıca kız öğrenciler hissettikleri bu sorumluluk bilinci ile durumları ve koşulları yönetme becerilerini de geliştirmiş olabilir. Öğrencilerle yapılan bir başka çalışmada da, kız öğrencilerin kendinden algılanan duygusal zekâ liderlik düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksek olarak saptanmıştır.⁽²⁶⁾ Ayrıca liderlik kavramını ele alması da duygusal zekâ ile ilgili yapılan çalışmalarda, kız öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri de erkek öğrencilerden yüksektir.^(11,27) Öğrencilerin cinsiyetleri dışında yaşları

da duygusal zekâ öğrenci liderliğinin ilham alt boyutunu etkilemiştir. Yirmi bir yaş ve üstünde olan öğrencilerin ya da yaşta daha fazla olan öğrencilerin ilham alt boyut puanı daha yüksek bulunmuştur. Bir başka söylemle yaş büyük olan öğrencilerin diğer öğrencileri motive etme konusunda daha duyarlı davranış sergilediği söylenebilir. Çalışmamıza benzer şekilde Sevindik ve ark.⁽¹¹⁾ çalışmalarında da öğrencilerin yaş ilerledikçe edinilen deneyim ile duygusal zekâ puanının artış gösterdiği görülmüştür. Çalışmamızda, yaşın yanı sıra öğrencilerin sınıflarının duygusal zekâ liderlik düzeyini ve özellikle ilham, ilişki kurabilme, bağlam ve iletişim alt boyut düzeylerini de etkilediği görülmüştür. Bu bulgulara göre öğrencilerin hem deneyim hem de eğitim düzeyi olarak diğer sınıflardan ileride olan sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ liderlik düzeyinin yüksek olduğunu göstermiştir. Bunun nedeni son sınıf öğrencilerin hemşirelikte yönetim dersi kapsamında liderlik eğitimi alması olabilir. Ayrıca öğrencilerin son sınıfa değin yer aldığı klinik uygulamalardan ve bakım verdiği hastalardan da kazandığı hem mesleki hem de iletişim tecrübeleri ve bunların sonucu olarak edindiği sorun çözme becerisi liderlik düzeylerini etkilemiş olabilir. Bazı çalışmalarda da, liderlik kavramı incelenirse de öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri son sınıflarda daha yüksek olarak bulunmuştur.^(4,6,28) Bunun yanı sıra ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin de özellikle ilişki kurabilme ve iletişim alt boyutları olmak üzere duygusal zekâ liderliği üçüncü sınıflardan yüksektir. Bu durum grubun özelliğinden ve sınıf içi iklimden kaynaklanabilir. Ayrıca liderlik ile ilgili eğitime/toplantıya katılan öğrencilerin de, özellikle duygusal farkındalık, ilham, iletişim ve olumlu motivasyon alt boyutları olmak üzere duygusal zekâ liderlik düzeyleri yüksek olarak bulunmuştur. Öğrencilerin liderlik ile ilgili eğitim almış olmasının nedeni son sınıftaki hemşirelikte yönetim ve liderlik derslerinden kaynaklanabilir. Haber ve ark.⁽²⁹⁾ çalışmasında da, dört veya daha fazla kuruluştaki yer alan ve resmi lider olarak lider pozisyonunda olan öğrencilerin, diğerlerine göre duygusal zekâ liderlik düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla son sınıf öğrencilerinin hem yaş hem stajlardan edindikleri deneyim, yönetim dersi ve liderlik eğitimlerinin etkisi ile lider olarak grubu hareket ettirme gücünü elde ettikleri ve bu durumun gelecekte hemşirelikteki lider eksikliğini giderme konusunda yarar sağlayacağı söylenebilir.

Fen-Anadolu Lisesi mezunu olan öğrencilerin, farklılıklar üzerine bina alt boyut puanları diğer liselerden mezun öğrenci hemşirelere göre daha yüksektir. Bu durum Fen-Anadolu Lisesi mezunu olan öğrencilerin farklılıklara daha açık olduğunu göstermiştir. Bu liselerin eğitim programları farklılıklarını geliştirmeye yönelik olup, öğrencileri yeniliklere, değişimlere ve farklılıklara özendirilmektedir. Ayrıca duygusal zekâ yönünü içermese de Barut ve Odacı'nın⁽³⁰⁾ çalışmalarında da bu görüşü doğrular şekilde Fen Lisesi öğrencilerinin kendini değerlendirme envanteri liderlik alt testinin genel lise öğrencilerinden yüksek olduğunu saptamıştır. Fen Lisesi öğrencilerine yeteneklerini geliştirme fırsatlarının daha çok sunulduğunu ve bu alana daha yakın bir şekilde yetiştirildikleri vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra Anadolu liselerinde okuyan öğrencilerin de neredeyse tamamının üst düzey diplomalı ve kentli ebeveynlerin çocukları olduğu, aynı zamanda ailelerinin sosyoekonomik ve kültürel

özelliklerinin de diğer liselerde okuyan öğrencilerden farklı olduğunu ve farkındalıklarını artıracak daha fazla olanağa sahip olabileceklerini belirtmiştir.⁽³¹⁾ Ayrıca ailelerinin tutumlarını demokratik olarak tanımlayan öğrencilerin, vatandaşlık, duygusal farkındalık, ilişki kurabilme, olumlu motivasyon ve empati alt boyutları başta olmak üzere duygusal zekâ liderlik düzeyi, ailelerinin tutumunu otokratik olarak tanımlayan öğrencilerden daha yüksektir. Erdoğan'ın⁽³²⁾ da belirttiği gibi demokratik aile tutumu duygusal zekânın gelişimini desteklemektedir. Bu durumun yanı sıra liderlik de demokratik davranışı içerdiği için bu durum beklenen bir bulgudur. Ayrıca liderliği içermese de yapılan çalışmalarda, ailesi demokratik tutuma sahip öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri yüksektir.^(32,33)

Duygusal zekâ'nın akademik başarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu⁽³⁴⁾ göz önüne alındığında, akademik not ortalaması 3.00 üstünde olan öğrencilerin vatandaşlık, duygusal farkındalık, ilham, ilişki kurabilme, bağlam, iletişim, çatışma yönetimi ve olumlu motivasyon alt boyutları başta olmak üzere duygusal zekâ liderliklerinin yüksek olması beklenen bir durumdur. Duygusal zekâyı ve liderliği ayrı ayrı değerlendiren çalışmalarda, akademik başarısını iyi olarak tanımlayan hemşirelik öğrencilerin karizmatik liderlik davranışlarını sergilediği görülmüştür.⁽¹⁴⁾ Ayrıca üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada, akademik başarı ile duygusal zekânın çeşitli boyutları arasında güçlü bir ilişki olduğu bulunmuştur.⁽³⁵⁾

Duygusal zekâ; duyguların farkında olma, onlarla başa çıkma, kendi motivasyonunu sağlama, empati yapma ve kişilerarası ilişkileri yönetebilme gibi^(4,22,23) liderlikle ilgili olan becerileri içermektedir. Ayrıca sağlık bakım ve tedavi hizmetlerinin sunumunda kişileri doğru anlamak büyük önem taşımaktadır.⁽³⁶⁾ Bu doğrultuda hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ ve liderlik becerileri kaliteli ve verimli hasta bakımını sağlayabilmek adına yadsınamaz öneme sahiptir. Ancak hem istenen hemşirelik bakımının hem de Öztürk ve ark.⁽³⁷⁾ da belirttiği gibi iş doyumunun sağlanabilmesi için öncelikle hemşirelerin icra ettikleri mesleklerinden memnun olmaları önemlidir. Bu doğrultuda öğrencilerin duygusal zekâ liderlik düzeylerini etkileyen bir diğer faktörün, hemşirelik okumaktan memnun olmak olduğu söylenebilir. Hemşirelik okumaktan memnun olan öğrencilerin başta vatandaşlık, duygusal farkındalık, ilham, ilişki kurabilme, çatışma yönetimi ve olumlu motivasyon alt boyutları olmak üzere duygusal zekâ liderlik düzeyi daha yüksektir. Bir başka söylemle mesleğini seven öğrencilerin meslekteki ve liderlikteki başarı artabilir. Bu durum hemşirelik adına olumlu ve istenen bir bulgudur.

Sonuç

Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâyı ilişkin liderlik düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, öğrencilerin duygusal zekâ öğrenci liderlik düzeyi yüksektir. Özellikle kız, ailesi demokratik, ikinci ve son sınıf, akademik not ortalaması yüksek, hemşirelik okumaktan memnun ve liderlik ile ilgili eğitime/toplantıya katılan öğrencilerin duygusal

zekâ liderlik düzeyleri de yüksektir. Ayrıca 21 yaş ve üstündekilerin ilham, Fen-Anadolu Lisesi mezunlarının farklılıklar üzerine bina alt boyutlarında duygusal zekâ liderlikleri daha yüksektir. Bu sonuçlar doğrultusunda; özellikle erkek, ailesi otokratik tutum sergileyen, birinci ve üçüncü sınıf, akademik not ortalaması düşük, hemşirelik okumaktan memnun olmayan öğrencilerin duygusal zekâ liderliğinin geliştirilmesine yönelik okullarında çalışmalar yürütülmelidir. Öğrencilerin kendi bireysel özelliklerini fark etmeleri, güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmeleri için öğretim elemanları tarafından desteklenmeleri, sosyal sorumluluk projelerine katılmaları ve takım çalışmaları içerisinde yer almaları sağlanmalıdır. Bu öğrencilerin duygusal zekâ ve liderlik konulu kongre, sempozyum, eğitim ve seminerlere katılmaları desteklenmeli, yine okul ve sınıf içerisinde konuya ilişkin etkinlikler düzenlenmelidir. Ayrıca duygusal zekâ ve liderlik kavramlarını içeren seçmeli dersler açılmalıdır. Konu ile ilgilenen diğer araştırmacılara derinlemesine görüşmeleri de içeren çalışmalar yapmaları önerilir.

KAYNAKLAR

- Geçikli, F. Liderlik ve duygusal zekâ: Mustafa Kemal Atatürk örneği. *Ata İlet Derg.* 2012;2(3):19-38. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/399018>
- Hotamışlı M, Efe D. Duygusal zekâ ve liderlik ilişkisi bağlamındaki çalışmaların bibliyometrik analiz ile incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi.* 2015;19(1):101-21. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/46561>
- Wong CS, Law KS. The effects of leader and follower emotional intelligence on performance and attitude: An exploratory study. *Leadersh Q.* 2002;13(3):243-74. doi: 10.1016/S1048-9843(02)00099-1.
- Avsar G, Kaşıkçı M. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zekâ düzeyi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2010;13(1):1-6. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/29503>
- Çolak Okumuş D, Uğur E. Hemşirelerin duygusal zekâ düzeylerinin bakım davranışlarına etkisi. *ACU Sağlık Bil Derg.* 2017;(2):104-9. Available from: <http://openaccess.acibadem.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11443/565/Makale%20Dosyas%C4%B1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kaya H, Keçeci A. Bir hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri. *FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi.* 2004;13(52):39-47. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/95299>
- Duygulu S, Önderlik. In: Tatar Baykal Ü, Ercan Türkmen E, editors. *Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi.* İstanbul: Akademi Basın; 2014. p. 123-43.
- Duygulu S, Hicdurmaz D, Akyar I. Nursing students' leadership and emotional intelligence in Turkey. *J Nurs Educ.* 2011;50(5):281-5. doi: 10.3928/01484834-20110130-07.
- Allen SJ, Shankman ML, Miguel RF. Emotionally intelligent leadership: An integrative, process-oriented theory of student leadership. *Journal of Leadership Education.* 2012;11(1):177-203. Available from: <https://eric.ed.gov/?id=EJ980995>
- Fırat Kılıç H, Çağlayan S, Sucu Dağ G. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi.* 2017;14(4):275-82. doi: 10.5222/HEAD.2017.275.
- Sevindik F, Uncu F, Dağ DG. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *F Ü Sağ Bil Tip Derg.* 2012;26(1):21-6. Available from: http://tip.fusabil.org/pdf/pdf_FUSABIL_836.pdf
- Tambağ H, Kaykunoğlu M, Gündüz Z, Demir Y. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi.* 2014;11(1):41-6. Available from: https://www.journalagent.com/kuhead/pdfs/KUHEAD_11_1_41_46.pdf
- Yılmaz E, Özkan S. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi.* 2011;4(1):39-52. Available from: <http://hemşirelik.maltepe.edu.tr/dergiler/nisan/39-52.pdf>
- Özdemir Özkan N, Akin S, Durna Z. Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeyleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi.* 2015;12(1):51-61. doi: 10.5222/HEAD.2015.051.
- Altuntaş S, Çevik Akyıl R. Relationship between emotional intelligence and leadership behavior of Turkish male nursing students. *Healthmed.* 2011;5(6):2097-104. Available from: https://www.researchgate.net/publication/283773786_Relationship_between_emotional_intelligence_and_leadership_behavior_of_Turkish_male_nursing_students
- Koçyiğit M, Karadağ E. Duygusal zekâ öğrenci liderliği için bir ölçek geliştirme çalışması. *KEFAD.* 2017;18(2):1-17. Available from: <http://kefad.ahievran.edu.tr/Kefad/ArchiveIssues/PDF/d7dede47-93d9-e711-80fc-00224d68272d>
- Yılmaz Karabulutlu E, Yılmaz S, Yurttaş A. Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi.* 2011;2(2):75-9. Available from: http://www.journalagent.com/phd/pdfs/phd_2_2_75_79.pdf
- Duman D, Acaroğlu R. Hemşirelik yüksekokulu birinci sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile empati becerileri arasındaki ilişki. *FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi.* 2014;22(1):25-32. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/332760>
- Eriğücü G, Eriş H, Kabalıoğlu F. Emotional intelligence and communication skills of nursing students: Example of Harran University School of Health. *IOJES.* 2014;6(2):398-412. doi: 10.15345/iojes.2014.02.013
- Önler E, Yıldız T, Süzen ER, Aydınılmaz H, Urcanoğlu ÖB, Kılıç Ö, et al. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin ekip çalışması tutumları ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *IAAOJ.HealthSciences.* 2014;2(2):19-29. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/367827>
- Şencan H. Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2005.
- Onay M, Uğur B. Sağlıkta memnuniyetin sessiz sihri: "Duygusal zekâ". *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi.* 2011;3(2):23-34. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/150967>
- Yılmaz M. Nefroloji hemşireliği ve duygusal zekâ. *Nefr Hem Der.* 2015;2:13-8. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/292253>
- Carragher J, Gormley K. Leadership and emotional intelligence in nursing and midwifery education and practice: A discussion paper. *J Adv Nurs.* 2017;73(1):85-96. doi: 10.1111/jan.13141.
- Haight RC, Kolar C, Nelson MH, Fierke KK, Sucher BJ, Janke KK. Assessing emotionally intelligent leadership in pharmacy students. *Am J Pharm Educ.* 2017;81(2):1-9. Available from: <https://www.ajpe.org/doi/pdf/10.5688/ajpe81229>
- Shankman ML, Haber P, Facca T, Allen SJ. Gender and leadership through the lens of emotionally intelligent leadership. *Leadership Review.* 2010;10:88-103. Available from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.623.3214&rep=rep1&type=pdf>
- Oğan E, Yücel Toy B. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin incelenmesi. *ODÜSOBİAD.* 2017;7(3):445-61. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/371908>
- Benson G, Ploeg J, Brown B. A cross-sectional study of emotional intelligence in baccalaureate nursing students. *Nurse Educ Today.* 2010;30(1):49-53. doi: 10.1016/j.nedt.2009.06.006.
- Haber P, Allen SJ, Facca T, Shankman ML. College students' emotionally intelligent leadership: An examination of differences by student organization involvement and formal leadership roles. *International Journal of Leadership Studies.* 2012;7(2):246-65. Available from: https://www.regent.edu/acad/global/publications/ijls/new/vol7iss2/IJLS_Vol7Iss2_Haber_pp246-265.pdf
- Barut Y, Odacı H. Fen lisesi ile genel lise öğrencilerinin mesleki yönelimlerinin karşılaştırılması. *ÖMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi.* 2002;14:38-45. Available from: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/omudefd/issue/view/issue/5000008042/5000006652>
- Köse MR. Üniversiteye giriş ve liselerim. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 1999;15:51-60. Available from: <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1130-published.pdf>
- Erdoğan MY. Duygusal zekâ'nın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.* 2008;7(23):62-76. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/70012>
- Özdemir M, Dilekmen M. Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâlarının anne-baba tutumu akademik başarı ve cinsiyet eşitlikleri açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 2017;21(4):1655-71. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/407288>
- Fernandez R, Salamonsen Y, Griffiths R. Emotional intelligence as a predictor of academic performance in first year accelerated graduate entry nursing students. *J Clin Nurs.* 2012;21:3485-92. doi: 10.1111/j.1365-2702.2012.04199.x.
- Parker JD, Summerfeldt LJ, Hogan MJ, Majeski SA. Emotional intelligence and academic success: Examining the transition from high school to university. *Pers Individ Dif.* 2004;36(1):163-72. doi: 10.1016/S0191-8869(03)00076-X.
- Tuncer M, Demiralp M. Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerde duygusal zekâ ve iletişim becerileri ilişkisi: Çok merkezli bir çalışma. *TAF Prev Med Bull.* 2016;15(5):389-95. doi: 10.5455/pmb.1-1448277282.
- Öztürk H, Kasım S, Kavgacı A, Kaptan D, İnce G. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin iş doyumu düzeyleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2015;18(1):17-25. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/29684>